

Д. В. БОНДАР

**УДОСКОНАЛЕННЯ І ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДГОТОВКОЮ СТУДЕНТІВ
УПРАВЛІНСЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

Проаналізовано теоретичні аспекти формування нових механізмів впливу держави на підготовку студентів управлінських спеціальностей. Запропоновано механізм упровадження наукових результатів в освітянські стандарти, який сприятиме вдосконаленню навчального процесу та здолаттю труднощів, з якими зіткнулися вищі навчальні заклади України при впровадженні нових принципів підготовки майбутніх управлінців.

Ключові слова: вища освіта, державні механізми, державне управління.

The theoretical aspects of forming of new mechanisms of influence of the state on preparation of students of administrative specialities are analysed in the article. Offer mechanism of introduction of scientific results in elucidative standards, that will assist perfection of educational process and overcoming of difficulties into that Ukrainian higher educational establishments ran at introduction of new principles of preparation of future State administrators.

Key words: higher education, state mechanisms, state administration.

Докорінні зміни к основних сферах життя українського суспільства відбуваються на фоні стрімкої глобалізації, суттєвих інформаційно-технологічних зрушень і входження національної вищої школи в європейський освітній простір. Це викликає необхідність виховання нової генерації студентів, зокрема управлінських спеціальностей, здатних ефективно працювати в основних галузях управління і органах державної влади.

Утім, система державного управління підготовкою цієї категорії студентів, на думку провідних учених і педагогів, має істотний недолік, а саме: відсутність сучасних механізмів впливу, а отже, незадовільне управління процесом підготовки. Водночас слід ураховувати значну чисельність цієї категорії студентів і те, що управління підготовкою кваліфікованих фахівців для державного управління є досить складною проблемою.

Грунтовне дослідження основних теоретико-методологічних аспектів підготовки студентів, зокрема управлінського спрямування, здійснено у працях учених-педагогів: А. Алексюка, В. Андрущенка, С. Архангельського, В. Беха, Г. Дмитренка, В. Журавського.

Вагомий внесок у розвиток теоретико-методологічних засад системи державного управління і її механізмів зробили вітчизняні вчені в галузі

державного управління: В. Авер'янов, В. Бакуменко, В. Воротін, М. Гаман, В. Лобас, В. Луговий, В. Князев та ін.

Метою статті є обґрунтування наукових засад інноваційних механізмів державного управління підготовкою студентів управлінських спеціальностей.

Проблема розвитку і вдосконалення української державності потребує створення ефективної системи державного управління, яке має не лише відповідати кращим надбанням державноуправлінської науки, а й ґрунтуватися на принципово нових методологічних засадах – інноваційних механізмах системи державного управління.

Попри багатотисячолітню історію держави, різноманітні позитивні процеси державотворення цілісне вчення про сучасний державний інноваційний механізм ще тільки складається. Про це свідчить, зокрема, те, що в державноуправлінській науці досі немає єдиного підходу до визначення суті і особливостей інноваційних механізмів державного управління та його складових [2, с. 5].

У комплексі багатьох проблемних питань, що постають на шляху системного вдосконалення механізмів державного управління першочерговим в Україні є перехід до інноваційного розвитку. Не знаючи суті і особливостей інноваційних механізмів державного управління, неможливо аналізувати, розвивати та удосконалювати. З огляду на виняткову актуальність розвитку механізмів державного управління на інноваційній основі слід відзначити той прикрий факт, що державноуправлінська наука поки не має чіткого теоретичного обґрунтування, які механізми належать до інноваційних.

Становлення України як суверенної, незалежної, демократичної та соціальної держави, вибраний нею курс на європейську інтеграцію зумовлюють необхідність суттєво підвищити дієвість системи державного управління через посилення якості підготовки спеціалістів даної ланки. Демократичні перетворення, що відбуваються в країні, потребують нових підходів до формування механізмів функціонування державної служби, їх наукового обґрунтування та впровадження. Ефективне розв'язання такої складної комплексної проблеми, якою є формування інноваційних механізмів державного управління підготовкою студентів управлінських спеціальностей зумовлює попереднє визначення теоретичних і методологічних основ щодо вибору сучасних наукових підходів і методів проведення дослідження. Саме такий підхід дає можливість найкращим чином використати увесь сучасний науковий інструментарій для дослідження теорії і практики формування ефективних механізмів державного управління підготовкою цієї категорії студентів, окреслити його наукові аспекти, ступінь універсальності, приналежності до систем різної природи, тобто визначити роль і місце державного управління в системі соціального управління.

Для дослідження проблеми інноваційних механізмів державного управління підготовкою студентів управлінських спеціальностей потрібно спочатку проаналізувати категорію “державне управління” з позицій комплексного, системного і атрибутивного підходу, що дасть можливість правильно визначити

роль і місце цієї категорії в соціальному управлінні. А вже потім переходити до вирішення державноуправлінських завдань, використовуючи сучасні наукові підходи і методи.

Слід зазначити, що в категорії “державне управління” різні аспекти “державного” досліджувалися протягом багатотисячолітнього існування державотворчих відносин вченими різних галузей науки: філософами, юристами, соціологами. І в цьому напрямі досягнуті певні позитивні результати, чого не можна сказати про категорію “управління”, хоча вона також має глибоке історичне коріння і постійно розвивалась, починаючи від стародавніх часів. Важливо, що незалежно від своєї природи державне управління – це завжди процес, в якому наявні три підсистеми: початок, середина і закінчення, котрі є його атрибутами. Сутність системного державного управління полягає у здійсненні системного (одночасного) впливу суб’єкта на його основні державно-управлінські підсистеми з метою забезпечення в умовах плинного середовища стійкості системи і досягнення відповідної мети.

Управлінський системний вплив суб’єкта державного управління на його об’єкт може здійснюватись у виді одночасної дії різної кількості механізмів: одного, двох, трьох, чотирьох і більше. Серед зазначених механізмів найбільший потенціал мають троїсті механізми державноуправлінського впливу, які за складом підсистем і порядком їх розташування відповідають основним вимогам атрибутивності.

Сучасна управлінська практика свідчить про підвищення уваги вчених окремих наукових шкіл до аналізу методологічного аспекту людської, насамперед професійно-культурної, складової діяльності персоналу органів державної влади. Відповідно до цього важливим напрямом аналізу є системне розроблення проблем забезпечення цілісності організаційно-управлінського контексту функціонування і розвитку організаційної діяльності персоналу органів державної влади. Важливе значення має наука державного управління – це система знань про раціональну організацію апарату управління і найефективніші засоби, форми і методи його роботи, які дають можливість досягати максимальних результатів за найменших затрат сил і ресурсів. І найбільше значення відіграє мистецтво державного управління – спроможність і вміння державних службовців творчо підходити до визначення та реалізації організаційних цілей через застосування управлінської науки в практиці державного управління на підставі особистого життєвого досвіду чи через спеціальне навчання, наявності навичок, інтуїції, здібностей і з урахуванням конкретних особливостей функціонування об’єкта і суб’єкта державного управління.

Становлення і розвиток управлінських структур органів державної влади зумовили потребу в підвищенні вимог до функціональної результативної діяльності апарату державного управління. Це пов’язано з необхідністю розробки і застосування нових функціональних інструментів, здатних забезпечити найвищу результативність та ефективність діяльності управлінського апарату органів державної влади. Важливим завданням стає оптимізація діяльності апарату

державного управління в цілому і його окремих ланок, насамперед тих, що відповідають за формування й виконання поставлених перед організацією завдань. Систематизація теоретичних праць провідних вітчизняних і зарубіжних учених щодо розуміння суті, особливостей і основних ознак механізмів державного управління дає підстави стверджувати, що вони є складовою частиною системи державотворення, у форматі якої реалізується свідома, цілеспрямована організація державотворчого процесу.

Суб'єкти, об'єкти і механізми державного управління належать до класу складних систем. Тому цілісне теоретичне вчення про сучасний інноваційний механізм державного управління, зокрема підготовкою студентів управлінських спеціальностей, ще тільки формується, що в основу механізмів системи державного управління управлінською освітою в цілому, її суб'єктів, об'єктів і системоутворюючих факторів покладено суцільні троїсті сутнісні системи. Ця її важлива ознака уможливила базову класифікацію інноваційних механізмів, логіка побудови якої зв'язана з використанням механізмів лише атрибутивного типу, що належать до високого рівня системності.

Таким чином, інноваційний механізм державного управління підготовкою студентів управлінських спеціальностей – це цілісна система принципово нових засобів організації управлінських процесів та важелів державно-управлінського впливу, спрямованих на інноваційний розвиток і ефективну реалізацію цілей управлінської освіти, з метою її модернізації і отримання високої ефективності. Для виконання широкого кола управлінських функцій і завдань у різних галузях виробництва існує окрема, узагальнена категорія – “управлінський персонал” – це фахівці широкого профілю, які організують, налагоджують і контролюють діяльність підлеглих їм працівників, користуючись сучасними науковими методами управління і одночасно самі виконують певний обсяг управлінських функцій. До цієї категорії належить широке коло управлінців, які можуть працювати на всіх рівнях управління в різних галузях: державній службі, освіті, науці, культурі тощо. Розглядаючи мислення студента з позицій системно-діяльнісного підходу, слід зазначити, що воно сформоване на основі використання системних видів наукового підходу, тому для істотного покращення інноваційних механізмів системи державного управління підготовкою студентів управлінських спеціальностей необхідно створити професійну управлінську мову у виді системи символів і знаків. Це надасть змогу фахівцям у галузі державного управління “читати” структурно-логічні схеми, оцінювати їх якість і визначати їхні кількісні параметри, передбачити напрями руху інформації і ті перешкоди, які заважають ефективному проведенню державотворчих процесів. Оптимізація механізмів державного управління підготовкою студентів управлінських спеціальностей на інноваційній основі можлива за умови створення єдиного, цілісного механізму, зокрема, атрибутивного типу з використанням ідентичних наукових підходів і методів дослідження. Це створює реальні можливості досягнення високих кінцевих результатів і отримання необхідного ефекту. Залишається поза сумнівом,

що формування з комплексу зазначених механізмів сучасного, цілісного механізму державно-управлінського впливу могло б значною мірою запобігти прорахункам і помилкам, що мали місце в системі підготовки управлінського персоналу. Тому формування та впровадження теоретико-методологічних засад цієї державноуправлінської категорії, визначення її сутності і характерних особливостей стає украй актуальним у системі державного управління України, дає можливість суб'єкту державного управління в керованій ним системі вбачати не пасивний об'єкт, а рівноцінний суб'єкт. Відповідно до цього, характер впливу суб'єкта керування на функціонування керованої системи залежить від того, яким є рівень її самоорганізації та наскільки охоче вона вступає в діалог із суб'єктом управління [1, с. 209].

По-друге, вона зв'язана зі створенням різного роду теоретичних моделей, розвитку інноваційних механізмів державного управління суспільства, які дають змогу не тільки встановлювати співвідношення між різними ієрархічними рівнями (мікро-, мезо- і макро-) масштабних державних процесів і подавати стохастичний опис їх макродинаміки, а й передбачати їх подальший розвиток [3, с. 78].

По-третє, будь-який об'єкт у державному управлінні є різновидом соціальної системи, атрибутом якої є її цілісність. Ця категорія передбачає наявність у системі державного управління синергетичного ефекту, який досягається через інтегративну взаємодію її підсистем.

Таким чином масштабність інноваційних механізмів державного управління державноуправлінською освітою означає, що вони повинні охоплювати не тільки усе поле державноуправлінської діяльності суб'єкта, а й поширюватись на всю сукупність об'єктів державного управління державноуправлінською освітою. До сфери безпосереднього впливу інноваційних механізмів на об'єкти управління державноуправлінською освітою належать людські, інформаційні, правові, економічні, фінансові, технічні, організаційні та інші ресурси.

Література:

1. *Комар Ю. М.* Наукові засади інноваційних механізмів державного управління підготовкою студентів управлінських спеціальностей : монографія / Ю. М. Комар. – Донецьк : СПД Купріянов, 2008. – 358 с.
2. *Поважний С. Ф.* Формування інноваційного механізму державного управління підготовкою студентів управлінських спеціальностей в контексті атрибутивності / С. Ф. Поважний // Менеджер. – 2007. – № 1. – С. 4–13.
3. *Токовенко В. В.* Політичне керівництво і державне управління: проблеми взаємовідносин та оптимізація взаємодії : монографія / В. Токовенко. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. – 256 с.

Надійшла до редколегії 16.10.2012 р.